

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра іноземної філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

23.06.2025

протокол № 09, п. 11

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 23.06.2025 № 120

***МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ПЕРЕКЛАД /
INTERCULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION***

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«магістр» /	master
Галузь знань	В Культура, мистецтво, гуманітарні науки /	Culture, Arts, Humanities
Спеціальність	B11 Філологія /	Philology
Спеціалізація	В 11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська /	Germanic Languages and Literatures (including translation), First Foreign Language - English
Освітня програма	Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська /	Germanic Languages and Literatures (including translation), First Foreign Language - English

Розробник: Нечипоренко Віолета, кандидат філологічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» - Іваницька Наталя, доктор філологічних наук, професор _____

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу від 30.05.2025
протокол № 05;

на засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету від 12.06.2025
протокол № 06.

Рецензенти:

Тимошук Наталія, кандидат філологічних наук, доцент.

Прадівлянна Людмила, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 27.06.2025 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,27.

Обл.-вид. арк. 0,95. Тираж 2. Зам. № 356.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення освітнього компонента.

Робоча програма освітнього компонента «Міжкультурна комунікація і переклад» призначена для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю В 11 Філологія. Робоча програма побудована на принципах плюрилінгвізму, інтегрованості розвитку іншомовної компетентності, прозорості, гнучкості та варіативності, програма зорієнтована на формування професійної комунікативної компетентності як мовної поведінки, що є специфічною для академічного і професійного середовища і вимагає набуття лінгвістичної компетентності (мовленнєвих умінь та мовних знань), культурологічної, соціолінгвістичної та прагматичної субкомпетентностей.

Основна мета вивчення ОК «Міжкультурна комунікація і переклад» є формування всебічно розвинутої особистості, висококультурного фахівця-перекладача, професійно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця. Глобалізаційні процеси змінюють не тільки політику й економіку, а й характер людського спілкування, яке набуває нових форм і розв'язує нові завдання. Поширення міжнародних контактів і вивчення іноземних мов зумовлюють інтерес до міжкультурної комунікації як наукової і практичної галузі, що нині переживає динамічний розвиток у всьому світі.

Мета ОК «Міжкультурна комунікація і переклад» полягає у систематизації знань про специфіку культурних моделей поведінки, мову, в якій віддзеркалюються ключові особливості людської особистості та всієї національно-культурної спільноти; формуванні міжкультурної компетентності, необхідних знань про різні народи та культури з метою уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування під час виконання фахових завдань.

Зміст робочої програми створює умови для досягнення здобувачами вищої освіти такого рівня володіння мовою, який забезпечує академічну і професійну мобільність здобувачів вищої освіти, дає змогу випускникам ЗВО компетентно функціонувати у професійному й академічному контекстах та забезпечує їм базу для навчання упродовж усього життя. Одержані здобувачами вищої освіти знання можуть вибути використані в процесі ефективного спілкування іноземною мовою в професійному середовищі; під час підготовки публічних виступів у розрізі галузевих проблем; для пошуку нової текстової, аудіо та відео-інформації, що міститься в іншомовних професійних матеріалах; для аналізу іншомовних джерел інформації з метою отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень; для перекладу іншомовних професійних текстів на рідну мову.

Результати вивчення освітнього компонента та його місце в освітньому процесі.

Результатом вивчення ОК «Міжкультурна комунікація і переклад» для освітньої програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» є формування комплексу компетентностей:

- інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

- спеціальні (фахові) компетентності:

СК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

СК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання зі філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

СК 9. Здатність використовувати сучасні комунікативні та перекладацькі стратегії для забезпечення ефективної міжкультурної комунікації.

Формування зазначених компетентностей передбачає культурологічні, соціолінгвістичні, прагматичні субкомпетентності, а також уміння вчитися:

- усвідомлювати, як ключові цінності, переконання та поведінка в академічному і професійному середовищі України відрізняються при порівнянні однієї культури з іншими (міжнародні, національні, інституційні особливості);
- розуміти різні корпоративні культури в конкретних професійних контекстах і те, яким чином вони співвідносяться одна з одною;

- застосовувати міжкультурне розуміння у процесі безпосереднього усного і писемного спілкування в академічному та професійному середовищі;
- належним чином поводити себе й реагувати у типових світських, академічних і професійних ситуаціях повсякденного життя, а також знати правила взаємодії між людьми у таких ситуаціях (розпізнавання відповідних жестів, спілкування очима, усвідомлення значення фізичної дистанції та розуміння жестикуляції у кожній з таких ситуацій);
- усвідомлювати специфіку культур мов, що вивчаються, системи їхніх цінностей і норм, які визначають правила вербальної і невербальної поведінки носіїв цих культур;
- поглиблювати культурну сенсibilізацію як по відношенню до власних культурних особливостей, так і по відношенню до специфіки інших культур;
- розвивати здатність до аналізу і адекватної інтерпретації процесів і результатів взаємодії представників різних культур та культурних груп за конкретних умов інтеракції;
- орієнтуватися в системі загальнолюдських цінностей і враховувати особливості ціннісно-сміслових орієнтацій різних соціальних, національних, релігійних і професійних спільнот у соціумі;
- володіти навичками міжкультурної комунікації, які забезпечують адекватність соціальних і професійних контактів;
- аналізувати проблемні ситуації у сфері фахової діяльності;
- аналізувати матеріали сучасних досліджень в галузі лінгвістики, перекладознавства і теорії міжкультурної комунікації для самостійного використання;
- аналізувати результати власної практичної діяльності у сфері міжкультурної комунікації і перекладу з метою її удосконалення і підвищення кваліфікації;
- володіти знаннями про концептуальну і мовну картину світу носія іншомовної культури;
- використовувати потенціал мови для досягнення комунікативних цілей і бажаного впливу в іншомовному контексті;
- розуміти вимоги щодо оцінювання, критерії виставлення балів на екзаменах, тестах та при виконанні окремих завдань;
- належним чином здійснювати самооцінювання.

Програмними результатами навчання здобувачів з ОК «Міжкультурна комунікація і переклад» є:

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науковопрофесійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з мовознавства для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН 17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

ПРН 18. *Застосовувати сучасні комунікативні та перекладацькі стратегії для ефективної міжкультурної взаємодії, враховуючи лінгвістичні, соціокультурні та прагматичні особливості мовного середовища, використовувати цифрові інструменти для міжмовної комунікації та дослідницької роботи.*

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки магістрів, тісно пов'язана з іншими нормативними дисциплінами, зокрема «Практикумом з мовної комунікації (англійська мова)», «Методологією філологічних досліджень», «Галузевим перекладом» тощо. Набуті знання можуть бути використані в процесі вивчення фахових дисциплін, під час підготовки індивідуальних проєктів, творчих завдань, проходження практики і в подальшій роботі за фахом.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компонента. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з освітнього компонента, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом НПП виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 17.06.2024 № 08 (зі змінами від 25.11.2024, протокол № 12).

Згідно з цим же Положенням здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право в день оголошення результатів звернутися із заявою на ім'я директора з проханням апеляційного перегляду оцінки.

**Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл
(тематичний план)**

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин/кредитів	з них				
		лекції	практичні заняття	самостійна робота здобувачів		
Тема 1. Основні аспекти міжкультурної комунікації	12	2	2	8	В, УД, Т, ТД	10
Тема 2. Західна традиція вивчення міжкультурних комунікацій	12	2	2	8	Д, РМГ, В	10
Тема 3. Картини світу і концептосфера нації	12	2	2	8	П, УД, КТ	10
Тема 4. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації	12	2	2	8	К, В, УД	10
Тема 5. Вербальне вираження національних особливостей і переклад	12	2	2	8	ПЗ, УД, Т, РМГ	10
Тема 6. Невербальне вираження національних особливостей	12	2	2	8	ПР, УО	10
Тема 7. Невдачі у міжкультурній комунікації і «труднощі перекладу»	12	2	2	8	К, В, РМГ	10
Тема 8. Глобалізація та інформаційне суспільство	12	2	2	8	КТ, В, ПЗ	10
Індивідуальне завдання	24	-	-	24	ІЗ	20
Загальний обсяг навчального часу	120	16	16	88	-	100
Підсумковий контроль – екзамен						

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 3 бали

УД – участь у дискусії – 2 бали

КТ – комп’ютерне тестування – 3 бали

Т – тестування – 2 бали

К – кейс-стаді – 5 балів

РМГ – робота в малих групах – 2 бали

Д – доповідь – 5 балів

П – презентація – 5 балів

ПР – проєкт – 8 балів

УО – усне опитування – 2 бали

ПЗ – письмові завдання – 4 бали

ТД – термінологічний диктант – 3 бали

ІЗ – індивідуальні завдання – 20 балів як сума балів за виконання таких видів завдань:

- курси на платформі Prometheus або на інших сервісах – 7 балів;
- участь у наукових заходах – 7 балів;
- складання ментальної карти до теми – 2 бали;
- есе – 2 бали;
- складання тематичного словника – 2 бали.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст освітнього компонента (теми програми).

Тема 1. Основні аспекти міжкультурної комунікації

Міжкультурна комунікація як наука. Причини вивчення міжкультурних комунікацій. Історія становлення міжкультурної комунікації як академічної дисципліни. Сутність, об'єкт і предмет міжкультурної комунікації. Актуальні проблеми і напрямки досліджень. Міждисциплінарність та мультипарадигмальність міжкультурної комунікації.

Різні підходи до визначення поняття «культура». Механізми засвоєння культури. Інкультурація і соціалізація. Процес акультурації та його результати. Науковий опис культури. Кроскультурні (міжкультурні) дослідження.

Сутність проблеми співвідношення мови і культури. Різні підходи до вивчення проблеми співвідношення мови і культури. Гіпотеза лінгвістичної відносності.

Тема 2. Західна традиція вивчення міжкультурних комунікацій

Практикоорієнтованість міжкультурної комунікації в західній науковій традиції. Внесок Е.Холла. Вплив книги Е.Холла «Мовчазна мова» (“The Silent Language”) на розвиток міжкультурної комунікації. Теорія високо- і низькоконтекстуальних культур Е.Холла.

Теорія культурного шоку К.Оберга. Поняття культурного шоку. Етапи і значення культурного шоку.

Теорія кроскультурної адаптації і переклад. Адаптація як природне і універсальне явище. Процес міжкультурної адаптації. Динаміка стрес-адаптація-зростання. Подолання труднощів у процесі адаптації.

Тема 3. Картини світу і концептосфера нації

Картина світу як віддзеркалення свідомості. Типи картин світу. Концепція Мартина Гайдеггера. Поняття про мовну картину світу. Історія вивчення мовної картини світу (В.Гумбольдт, В.-Д. Вітні, Ф.Боас, Е.Сепір, Б.Ворф, Л.Вайсгербер). Концептуальна картина світу. Сутність поняття «концепт». Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу.

Оцінна природа людської ментальності. Ціннісна (аксіологічна) картина світу. Ціннісні домінанти. Поняття про національні цінності. Історичні підвалини британських національних цінностей. Ключові ціннісні концепти британців. Домінанти американських цінностей. Арабські цінності. Ціннісна картина світу українців. Мінливість ціннісних концептів.

Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Національна специфіка часової картини світу та її роль у міжкультурній

комунікації. Відображення національних розбіжностей часової картини світу в мовах. Простір у різних культурах. Розбіжності національних інтерпретацій простору. Відображення національних розбіжностей просторової картини світу в мовах.

Тема 4. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації

Основні типи культур. Типи культур за контекстною спрямованістю. Типи культур за спрямованістю мети діяльності. Типи культур за дистанцією влади. Типи культур за ставленням до невизначеності. Типи культур за гендерною ознакою. Типологічні особливості української культури.

Основні підходи до вивчення субкультурних спільнот. Молодіжні субкультури: особливості виникнення і комунікації.

Міжкультурні стилі комунікації. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки.

Тема 5. Вербальне вираження національних особливостей і переклад

Сутність вербальної комунікації. Звуковий аспект мови. Лексика і фразеологія: слово як одиниця міжмовного зіставлення; значення і смисл слова у міжкультурній комунікації; семантична відмінність слів у різних мовах. Лексична конотація в мовних культурах: сутність лексичної конотації; мовні конотації і порівняння. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання. Звертання. Інші способи мовного вираження національної специфіки.

Переклад як спосіб сприйняття чужої культури. Переклад як лінгвокультурологічний процес. Питання перекладності / неперекладності.

Тема 6. Невербальне вираження національних особливостей

Значення правил і особливостей невербального спілкування, характерних для різних культур, для якісної і ефективної взаємодії в процесі міжкультурної комунікації і перекладу. Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації: зовнішній вигляд і одяг; мова тіла; паралінгвальні засоби комунікації; проксеміка. Особливості контактних і дистантних культур.

Тема 7. Невдачі у міжкультурній комунікації

Сутність і природа комунікативних девіацій. Типологія комунікативних девіацій. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна

специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Національно-культурні особливості вияву і організації мовленнєвого жанру. Національно-культурна специфіка максим спілкування. Невдачі у міжкультурній комунікації. Модель стилів міжкультурних конфліктів (ICS model).

Тема 8. Глобалізація та інформаційне суспільство

Інформаційне суспільство: поняття і особливості. Процеси глобалізації і міжкультурні комунікації. Культурно-специфічна комунікація он-лайн. Англійська мова в Інтернет-комунікації. Особливості проектування культурно-специфічних інтерфейсів і контенту.

Реалізація принципів академічної доброчесності в інформаційному суспільстві.

Структура освітнього компонента

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача вищої освіти, годин
Розуміти предмет вивчення міжкультурних комунікацій, знати етапи становлення дисципліни, міждисциплінарні підвалини міжкультурних комунікацій, характеризувати головні наукові школи і базові підходи до дослідження міжкультурних комунікацій; визначати приналежність до тієї чи іншої культурної групи за низкою критеріїв; аналізувати етапи інкультурації; визначати та оцінювати стратегії акультурації; характеризувати особливості основних моделей комунікації	Тема 1. Основні аспекти міжкультурної комунікації Лекція № 1 <u>План лекції</u> 1. Сучасна міжкультурна комунікація як наука і освітній компонент. 2. Мета, об'єкт, предмет і завдання ОК «Міжкультурна комунікація і переклад». 3. Актуальні проблеми і напрямки досліджень. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 3, 4, 5 Додаткові: 7, 8, 9, 10, 16, 26 Інтернет-ресурси: 28, 29, 34, 35	2
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Причини вивчення міжкультурних комунікацій. - Історія становлення міжкультурної комунікації як академічної дисципліни. - Аспекти міжкультурної комунікації та її взаємозв'язки з іншими галузями знань. - Акультурація і особливості формування нової культури. - Способи визначення ефективності комунікації. - Застосування теорії комунікативного пристосування в аналізі ситуації міжкультурного спілкування.	8
	Практичне заняття № 1 <u>Питання до заняття</u> 1. Проблема визначення поняття «культура». 2. Соціалізація та інкультурація. 3. Кроскультурні дослідження та транслятологія.	2
Усвідомлювати основні практичні цілі вивчення міжкультурної комунікації в західній науковій традиції; розуміти основні	Тема 2. Західна традиція вивчення міжкультурних комунікацій Лекція № 2 <u>План лекції</u> 1. Практичні цілі вивчення міжкультурної комунікації в західній науковій традиції.	2

положення теорії Е.Холла; визначати поняття «культурний шок»; характеризувати особливості процесу міжкультурної адаптації; аналізувати різні етапи культурного шоку; застосовувати стратегій подолання наслідків культурного шоку	2. Е.Холл та його програма адаптації американців в інших країнах. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5 Додаткові: 7, 8, 12, 14, 16, 17, 20, 23, 25, 27 Інтернет-ресурси: 29, 30, 34, 35	
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Вплив книги Е.Холла «Мовчазна мова» (“The Silent Language”) на розвиток міжкультурної комунікації. - К.Оберг і теорія культурного шоку. - Динаміка стрес-адаптація-зростання.	8
	Практичне заняття № 2 <u>Питання до заняття</u> 1. Поняття культурного шоку. 2. Стратегії подолання наслідків культурного шоку. 3. Адаптація як природне і універсальне явище. 4. Особливості процесу міжкультурної адаптації. 5. Стратегії подолання труднощів у процесі адаптації.	2
Розуміти сутність поняття «концепт»; основні поняття і категорії аксіології; усвідомлювати історичні підвалини національних ціннісних домінант; характеризувати особливості сприйняття і розподілу часу в різних культурах; аналізувати природу національних розбіжностей просторової картини світу в мовах; характеризувати різні типи картин світу; характеризувати особливості кожного етапу історії вивчення мовної картини світу;	Тема 3. Картини світу і концептосфера нації Лекція № 3 <u>План лекції</u> 1. Типи картин світу. 2. Особливості концептуальної картини світу. 3. Поняття про мовну картину світу. 4. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5 Додаткові: 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 24, 25, 27 Інтернет-ресурси: 28, 30, 31, 33, 34, 35	2
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Історія вивчення мовної картини світу (В.Гумбольдт, В.Д.Вітні, Ф.Боас, Е.Сепір, Б.Ворф, Л.Вайсгербер).	8

визначати особливості різних мовних картин світу. характеризувати ключові ціннісні концепти різних народів; аналізувати вербальну посередницьку діяльність перекладача крізь призму національних ціннісних картин світу. аналізувати роль національної часової картини світу у міжкультурній комунікації; аналізувати вплив часової і просторової картини світу на процес міжкультурної комунікації і результати перекладу	- Сутність поняття «концепт». - Розбіжності національних інтерпретацій простору.	
Усвідомлювати відмінності між різними типами культур; розуміти міжкультурні особливості комунікативної поведінки; визначати сутність поняття лінгвістичний шок визначати ознаки, покладені в основу типологізації культур; аналізувати типологічні особливості різних національних культур	Практичне заняття № 3 <u>Питання до заняття</u> 1. Аксіологія як наука. 2. Ціннісні доміанти. Поняття про національні цінності. 3. Мінливість ціннісних концептів.	2
	Тема 4. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації Лекція № 4 <u>План лекції</u> 1. Типологізація культур. 2. Типи культур за контекстною спрямованістю та спрямованістю мети діяльності. 3. Типи культур за дистанцією влади. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 3, 4, 5 Додаткові: 12, 14, 15, 16, 23, 25, 27 Інтернет-ресурси: 29, 30, 31, 33, 34	2
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Типи культур за гендерною ознакою. - Типологічні особливості української культури. - Типологічні особливості американської культури.	8
	Практичне заняття № 4 <u>Питання до заняття</u> 1. Основні підходи до вивчення субкультурних спільнот. 2. Молодіжні субкультури: особливості виникнення і комунікації.	2

	3. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки. 4. Лінгвістичний шок і переклад.	
Усвідомлювати сутність проблеми співвідношення мови і культури та різні підходи до вивчення проблеми співвідношення мови і культури; розуміти гіпотезу лінгвістичної відносності розрізняти сильний і слабкий варіант гіпотези лінгвістичної відносності; аналізувати вплив вибору мови на комунікативний процес; розуміти специфіку міжкультурної комунікації в умовах спілкування через перекладача; розуміти основи вербальної комунікації; роль міжкультурної складової перекладацької компетентності; аналізувати слово як одиницю мовного зіставлення; характеризувати різні групи безеквівалентної лексики; застосовувати стратегії подолання труднощів і лакунарних розривів у процесі перекладу; характеризувати вплив національно-етнічних чинників на перекладацьку діяльність	Тема 5. Вербальне вираження національних особливостей і переклад Лекція № 5 <u>План лекції</u> 1. Проблема співвідношення мови і культури. Гіпотеза лінгвістичної відносності. 2. Значення і смисл слова у міжкультурній комунікації. 3. Внутрішня форма слова. 4. Міжмовні омоніми. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 3, 4, 5 Додаткові: 11, 12, 13, 16, 17, 22, 24 Інтернет-ресурси: 29,30, 31, 32, 33, 34, 35	2
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Мовні лакуни у міжкультурній комунікації. - Перекладацькі адаптивні стратегії у сучасній транслятології та міжкультурній комунікації. - Розкрийте сутність поняття «екстралінгвістичний контекст».	8
	Практичне заняття № 5 <u>Питання до заняття</u> 1. Переклад як лінгвокультурологічний процес. 2. Питання перекладності / неперекладності. 3. Безеквівалентна лексика. Подолання перекладацьких труднощів. 4. Значення фонових знань для адекватного перекладу.	2
Розуміти значення невербальної комунікації у міжкультурному спілкуванні; характеризувати національні особливості невербальних кодів комунікації; характеризувати різні види невербальної комунікації; аналізувати типові	Тема 6. Невербальне вираження національних особливостей Лекція № 6 <u>План лекції</u> 1. Сутність невербальної комунікації. 2. Основні види і функції невербальної комунікації. 3. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.	2

невербальні коди комунікації; аналізувати вплив і значення невербальної комунікації у процесі міжкультурної комунікації і перекладу	Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5 Додаткові: 11, 13, 14, 17, 19, 21, 24, 25 Інтернет-ресурси: 29, 30, 31, 35	
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Мовчання як форма комунікації. - Основні типи дистантних зон. - Передавання інформації за допомогою статичних і повільних сигналів.	8
	Практичне заняття № 6 <u>Питання до заняття</u> 1. Зовнішній вигляд і одяг. 2. Мова тіла. 3. Паралінгвальні засоби комунікації.	2
Усвідомлювати особливості впливу національно-культурних чинників на процес спілкування; розуміти сутність і природу комунікативних девіацій; аналізувати аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації; аналізувати причини невдач у міжкультурній комунікації і перекладі; визначати шляхи їх подолання	Тема 7. Невдачі у міжкультурній комунікації Лекція № 7 <u>План лекції</u> 1. Поняття комунікативних девіацій. 2. Типологія комунікативних девіацій. 3. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5 Додаткові: 11, 13, 14, 16, 19, 20, 23, 25 Інтернет-ресурси: 29, 30, 31, 35	2
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. - Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. - Національно-культурна специфіка максим спілкування.	8
	Практичне заняття № 7 <u>Питання до заняття</u> 1. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. 2. Комунікативні табу. 3. Модель стилів міжкультурних конфліктів.	2

Розуміти сутність поняття «інформаційне суспільство»; успішувати особливості сучасного етапу глобалізації; успішувати принципи академічної доброчесності; аналізувати особливості інформаційного суспільства в історичній перспективі; визначати культурно-специфічні аспекти он-лайн комунікації	Тема 8. Глобалізація та інформаційне суспільство Лекція № 8 <u>План лекції</u> 1. Особливості сучасного етапу глобалізації. 2. Процеси глобалізації та міжкультурні комунікації. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5 Додаткові: 11, 13, 14, 16, 19, 20, 23, 25 Інтернет-ресурси: 29, 30, 31, 35	2
	Самостійна робота Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань для самостійного вивчення: - Специфіка англомовного Інтернет-дискурсу. - Особливості інформаційного обміну в мережі Інтернет. - Причини мовних змін в електронній комунікації.	8
	Практичне заняття № 8 <u>Питання до заняття</u> 1. Культурно-специфічні аспекти он-лайн комунікації. 2. Англійська мова в Інтернет-комунікації. 3. Особливості проєктування культурно-специфічних інтерфейсів і контенту.	2
Індивідуальне завдання	Курси на платформі Prometheus або на інших сервісах, участь у наукових заходах; складання ментальної карти до теми; есе.	24
ВСЬОГО:		120 / 4

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Данилюк І., Курапов А., Ягіяєв І. Етнокультурна психологія: історія та сучасність: монографія. К.: АртЕк, 2019. 432 с.
2. Загороднова В. Ф. Основи міжкультурної комунікації : навч. посібник. Бердянськ : БДПУ, 2018. 314 с.
3. Коч Н. В. Міжкультурна комунікація: навч. посіб. Миколаїв: Видавництво «ЧП Румянцева А. В.», 2017. 200 с.
4. Нечипоренко В.О. Проблеми міжкультурної комунікації і перекладу: Опорний конспект лекцій. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 69 с.
5. Ребрій О. В. Теорія міжкультурної комунікації : конспект лекцій. Харків, 2022. 100 с

Додаткові

6. Атрощенко Т. О. Теоретичні основи процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* Ужгород, 2016. Вип. 2 (39). С. 11 – 14.
7. Басюк Т. С., Бійчук В. Ю. Міжкультурна комунікація як першочерговий чинник порозуміння між народами. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Філологічна»:* збірник наукових праць. Острог: Видавництво НаУОА, 2015. Вип. 53. С. 296 – 298.
8. Безкоровайна Н.О., Лещенко Л.П., Шамхалова Н.А. Концептуальні напрямки кроскультурних досліджень. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ:* зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ (21березня 2017 р.). К.: КНЕУ, 2017. С. 126 – 129.
9. Гутиряк О. Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2022. Вип 47. Том 2. С. 205–208.
10. Даниліна О., Каліна І., Штепенко О. Інтеграція міжкультурної комунікації у вітчизняний освітній процес. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2021. Випуск 45. Том 1. С. 194-199.
11. Демецька В. В. Теорія адаптації: кроскультурні та перекладознавчі проблеми: Монографія. Херсон: МЧП «Норд», 2006. 378 с.
12. Діброва В. А., Лікарчук Д. С. Дискурсивні практики в міжкультурній комунікації. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти.* 2019. Вип. 4. С. 223 – 230.
13. Дідик С. Переклад як спосіб і форма міжкультурної комунікації *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку:* тези III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав, 16 березня 2020 року) / Гол. ред. К. І. Мізін. Переяслав. 2020. С. 26 – 28.

14. Етнопсихологія / Укл. С. М. Ольховецький, В. С. Ольховецький. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2019. 155 с.
15. Загнітко А., Богданова І. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.
16. Манакин В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
17. Науменко А. М. Мова і діалог культур. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*. 2016. № 22. С. 123 – 137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpupu_2016_22_17
18. Нечипоренко В. О. Значення кроскультурної психології для формування міжкультурної компетентності філолога. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. Х Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця: ВТЕІ ДТЕУ, 2022. Ч. 4. С. 199 – 206.
19. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ, 2018.
20. Семашко Т. Етнокультурні стереотипи у контексті міжкультурної комунікації. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку*: тези III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав, 16 березня 2020 року) / Гол. ред. К. І. Мізін. Переяслав. 2020. С. 13 – 16.
21. Тарасюк І. В. Етимологія та значення поняття акультурації. *Психологія та соціальна робота*. 2021. №. 1 (53). С. 176 – 185.
22. Bordyuk L. V. Cultural implications in translation from English into Ukrainian. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: збірник наукових праць. Острог: Вид-во НаУОА, 2015. Вип. 54. С. 243 – 245.
23. Bizumic B. Ethnocentrism and Prejudice: History of the Concepts. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 2nd ed. 2015. Vol. 8. P. 168 – 174.
24. Ivanytska N. B. Cultures interaction: translation challenges. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 05-07 червня 2019 р. Вінниця, 2019. Ч. 3. С. 318 – 324.
25. Nechyporenko V. O. Ethnocentrism and stereotyping. *Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації*: збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. Вінниця: ЦПННМВ ВТЕІ КНТЕУ, 2020. С. 164 – 167.
26. Nechyporenko V. Teaching intercultural competences. *Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної*

комунікації: збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. Вінниця: ЦПННМВ ВТЕІ КНТЕУ, 2021. С. 60 – 62.

27. Nechyporenko V. O. The importance of intercultural sensitivity for the successful cross-cultural communication. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції*. – Вінниця: ВРВ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. Ч. 2. С. 446 – 451.

Інтернет-ресурси

28. Лінгвістичний портал MOVA. URL: info <http://www.mova.info>
29. Communication Theory. URL: <https://www.communicationtheory.org/>
30. David Crystal's website. <https://www.davidcrystal.com/GBR/David-Crystal>
31. Eurolinguistix. URL: <https://www1.ku.de/SLF/EngluVglSW/ELiX/index.htm>
32. Lexicon of Linguistics. URL: <https://lexicon.hum.uu.nl/>
33. Linguistics Resources. URL: <https://www.sil.org/linguistics/linguistics-resources>
34. Linguistics: Online resources. URL: <https://libguides.bodleian.ox.ac.uk/linguistics/online-resources>
35. World Atlas of Language Structures. URL: <https://wals.info/>